

Saksbehandler: Lillian Dittmann

Referanser:

Saksdokumenter:

GUDSTJENESTEREFORMEN - Alminnelige bestemmelser

Sammendrag

En grunntanke for gudstjenestereformen er mer involvering fra menigheten i forberedelse og gjennomføring av gudstjenesten. Dette gjør at en del av de nåværende bestemmelser om gudstjenesten bør endres. Flytting av avgjørelsesmyndighet fra sentralt til lokalt hold for deler av liturgier krever også andre regler.

Det er lagt vekt på at det skal være et organ som har avgjørelsesmyndighet i alle spørsmål som kan reises. Kirkemøtet har hjemmel til å fastsette liturgier, og i forslaget som fremmes understrekes det at fravik fra liturgien kun er mulig der liturgien selv hjemler for det.

Der det ikke er klart sagt noe om hvem som har beslutningsmyndighet, er denne lagt til forrettende prest (jf Tjenesteordning for menighetsprester § 7 andre ledd).

Beslutningsmyndighet for den enkelte gudstjeneste er i hovedsak som i dag. Menighetsrådet er tillagt myndighet til å fastsette lokal grunnordning innenfor de rammer som Kirkemøtet fastsetter. Biskopen skal godkjenne menighetsrådets vedtak.

Regelverket gjelder bestemmelser for den enkelte hovedgudstjeneste (jf. B) og for fastsetting av menighetens lokale grunnordning for hovedgudstjenester (jf. C) og for avgjørelsesmyndigheten for disse (jf. D). I tillegg gjelder Ordning for hovedgudstjenestens rubrikker som del av bestemmelsene.

De alminnelige bestemmelsene erstatter felles veiledning (generalrubrikker) i Gudstjenestebok for den norske kirke del 1.

Det er forsøkt å ikke gjenta bestemmelser som er fastsatt i andre sammenhenger, men i stedet henviser til disse bestemmelser.

Det er planlagt utarbeidelse av ressursmateriale til arbeidet med lokal grunnordning. Kirkerådet vil utarbeide noe materiale med generell veiledning og regner med at andre vil utarbeide resursstoff på enten enkeltområder eller helhet.

Det er forutsatt i gudstjenestereformen at det skal være et kontinuerlig utviklingsarbeid. Det er ikke tatt stilling til hvordan dette skal organiseres, men det vil kreve en godkjenningsordning for nytt materiale. Ved forrige reform var det lagt opp en rutine hvor Kirkemøtet godkjente faste ordninger og Kirkerådet godkjente forsøksordninger. Oversettelser av utenlandske liturgier ble godkjent administrativt. Dette videreføres i det vedlagte forslaget til Alminnelige bestemmelser.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten, med de endringer som fremkom i møtet.
2. Kirkerådet oversender forslaget til Bispemøtet, med sikte på behandling i Kirkemøtet 2010 og 2011.

Saksorientering

1. Hovedendringer

Reform av hovedgudstjenesten legges fram til drøfting og vedtak i KM 2010/2011. Med dette vedtaket skjer en endring av kirkens gudstjenesteliv, både med hensyn til innhold, struktur og avgjørelsesmyndighet. Endringene kommer til uttrykk i Ordning for hovedgudstjenesten og i Alminnelige bestemmelser. I Alminnelige bestemmelser samles det regelverk som er nødvendig for utforming og gjennomføring av den enkelte hovedgudstjeneste og for gudstjenestelivet generelt.

I den nåværende Gudstjenesteboken er regelverket i hovedsak gitt i og med at alle gudstjenesteliturcier inneholder ferdig utskrevne tekster med klare anvisninger av hva prest og menighet skal si og gjøre. Spørsmål som avgjøres av menighetsrådet gjelder i liten grad forhold som direkte angår gudstjenestens struktur og innhold.

I Ordning for hovedgudstjenesten er dette endret og kan beskrives som en endring fra mange utskrevne liturgier til én ordning for hovedgudstjeneste med en rekke innbakte alternativer. Den eller de *typer* gudstjenesteliturgi(er) som den lokale menighet nå skal utforme, skal utarbeides i samarbeid mellom sokneprest, kantor og menighetsråd og være

både stedeførelsen og nasjonalt forankret. Denne målsettingen forutsetter et tydelig regelverk slik det finnes i Alminnelige bestemmelser. Her sies hva som er fastsatt av Kirkemøtet og hva som skal vedtas av menighetsrådet, hvilke regler som gjelder for den enkelte gudstjeneste og hva som bestemmes som lokal grunnordning for gudstjenestelivet. Gode veiledninger er nødvendige for å gi sokneprest og menighet nødvendig hjelp til å gjøre gode valg.

2. Bakgrunn

Vår nåværende gudstjenesteliturgi ble fastsatt ved kongelig resolusjon i 1977. I tiden etter 1977 ble det satt i gang forsøksvirksomhet som en ser spor av flere steder: I Gudstjenestebok for Den norske kirke fra 1977-1990, i valgfritt materiale som ble kalt Forsøkssaker, fastsatt av Kirkerådet i tiden fra 1995 – 2010 og i en rekke forslag til gudstjenesteopplegg.

Forsøksvirksomheten gjorde at det ble utviklet nye liturgiske uttrykk, som ble utprøvd alt etter i hvilken grad menighetene tok del i forsøksvirksomheten, og biskopene åpnet opp for dette. Gudstjenestelivet kom til å utvikle seg i samsvar med den liturgiske frihet som menighetsråd og ansatte tolket ut av rubrikkene for de ulike liturgiske ordningene, for eksempel for Ordning for temagudstjeneste. Det gudstjenestelige uttrykk varierte menigheter i mellom, både når det gjaldt tekstlige og musikalske uttrykk. Denne situasjonen ble etter hvert oppfattet som lite heldig, fordi det utviklet seg forskjellige tolkninger av regelverket, noe som også la grunn for utvikling av konflikter. Den liturgiske praksis hadde vokst ut over det regelverk som prinsipielt var gjeldende.

Disse erfaringene lå til grunn da Ungdommens Kirkemøte (UKM) tok opp søndagens hovedgudstjeneste som sak i UKM 2003 og saken kom deretter til Kirkerådet.

I Kirkerådets saksdokument til sak KR 54/03 sies det:

UKMs kritikk mot gjeldende ordning er at dagens høymesseordning oppleves som for *regelstyrt*. UKM mener dette fører til for få *valgmuligheter*, vanskeligheter med å ta i bruk nye liturgiske eller musikalske uttrykksformer, fører til liten grad av *medvirkning* fra gudstjenestedeltagerne og gir liten mulighet for *lokal tilpasning*. UKM presiserer at vedtaket gjelder høymessen som menighetens hovedgudstjeneste og samlingssted for gudstjenestedeltagere i alle aldre, og ikke en ny utgave av Ung Messe eller lignende.

UKM understreker videre viktigheten av å *ta vare på den liturgiske arven og tradisjonen* vi har i en ny høymesseordning, samtidig som det i mye større grad åpnes for å hente inn nye liturgiske og musikalske uttrykk, menighetsmedlemmenes medvirkning og lokal tilpasning. Den nåværende

høymesseordning kan beskrives som *regelstyrt*, mens UKM ser for seg en fremtidig ordning som kan beskrives som *mål- og kompetansestyrt*.

Reglene og rubrikkene i Gudstjenesteboken samsvarte dårlig med den gudstjenestelige praksis mange steder. Dermed oppsto det et behov for å endre regelverket, slik at regelverk og praksis kunne stå i større samsvar. Ut av dette kom *reform av kirkens gudstjenesteliv*.

Etter nødvendige vedtak i Kirkerådet og Kirkemøtet i 2004 begynte Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) arbeidet med å fremme forslag til ny liturgi, dåpsliturgi, tekstbok og salmebok. Forslaget ble lagt fram som sak for Kirkerådet i flere møter i løpet av 2008 og deretter ble forslagene sendt ut på høring. Mellom 50 - 100 høringsinstanser avga uttalelse, i tillegg til at 100 menighetsråd gjorde utprøvinger og avga uttalelser ut fra dette. Ut av dette kom et stort høringsmateriale, som har vært med å prege den videre prosessen, til Kirkerådet, Bispemøtet og til ulike konsultasjoner, fram til Kirkemøtebehandling i 2010/2011.

Sammenfattende kan en si at gudstjenestereformen innebærer at den lokale menighet får utvidet sin myndighet til å utforme det liturgiske livet i menigheten. Denne utvidede myndighet er karakterisert ved de tre kjerneverdiene: *Stedegenhet, involvering og fleksibilitet*, integrert i spenningsforholdet mellom *tradisjon og fornyelse*.

3 A. Kommentarer til Innledning til Alminnelige bestemmelser

Utarbeidelsen av disse Alminnelige bestemmelser og av Kirkemøtets vedtak i saken skjer i medhold av kongelig resolusjon 13. oktober 2006 med hjemmel i Kongeriket Norges Grundlov 17. mai 1814 § 16.

Til A. pkt 1:

I punkt 1 heter det at ”Alminnelige bestemmelser og Ordning for hovedgudstjenesten er *det overordnede regelverket* for Den norske kirkes hovedgudstjeneste” og ”Regelverket er juridisk bindende for personer og organer som har ansvar for menighetens gudstjenesteliv, og kan bare fravikes dersom ordningen selv og de enkelte ledd åpner for det.” Hensikten med dette er å ”sikre en felles ordning for feiring av hovedgudstjenesten i Den norske kirke..”

Det har vært drøftet om det skulle gis rom for at biskopene i særlige tilfeller kunne godkjenne mindre liturgiske avvik fra Ordning for hovedgudstjeneste. Når det ikke er tatt inn en slik bestemmelse i forslaget til Ordningen for hovedgudstjeneste og til Alminnelige bestemmelser, er dette begrunnet i tre forhold:

- 1) Det er vanskelig å definere hva som skulle falle inn under et begrep som ”mindre liturgiske avvik”.
- 2) Det ville innebære en reell utvidelse av gjeldende godkjenningsmyndighet om man gav en slik generell bestemmelse. I dagens ordning er godkjenningsmyndigheten begrenset til klart definerte spørsmål, og hjemlet i bestemmelser i liturgien. I gjeldende regelverk heter

det: at ”Biskopen utøver den myndighet som i liturgiens bestemmelser er tillagt biskopen”(Tjenesteordning for biskoper, § 4). Også i gjeldende regelverk er biskopens mulighet til å godkjenne mindre liturgiske avvik svært begrenset.

3) En vurderer at fleksibiliteten i forslaget til Ordning for hovedgudstjenesten er så stor at en slik bestemmelse ikke lenger skulle være nødvendig.

Om dette likevel skulle være for restriktivt, kunne en eventuelt vurdere prosedyrer for hvordan biskopene kunne fremme mindre liturgiske endringer i rammen av ordningen for Liturgiske forsøkssaker (jf. Forslaget til Alminnelige bestemmelser, punkt D, 4). En annen mulighet er å innarbeide i selve Ordningen for hovedgudstjeneste spesifikke hjemler på de punkter hvor biskopene mener det må være mulig å fravike ordningen.

En vil imidlertid ikke anbefale dette.

Til A punkt 3:

Under dette punkt vises til hva denne ordning for hovedgudstjeneste erstatter av tidligere regelverk og liturgier Det innebærer at

Ordning for familiegudstjeneste,
Forenklet høymesse,
Prekengudstjeneste,
Skriftemålgudstjeneste,
Forbønngudstjeneste,
Skolegudstjeneste,
vandregudstjeneste,
Temagudstjeneste og
Musikk gudstjeneste

settes ut av kraft. Menigheter kan likevel fortsette å feire gudstjenester med slik profil og betegnelse, men de skal utarbeides på nytt, på basis av Ordning for hovedgudstjenesten, inklusive vedtak gjort i Lokal grunnordning. Regelverket utelukker heller ikke at det etter hvert vil bli utarbeidet enkelte utskrevne liturgier for særskilte hovedgudstjenester, f. eks. gudstjenester i Den stille uke.

I høringsprosessen ønsket noen at det skulle utarbeides og vedtas flere fullt utskrevne ordninger for ulike typer hovedgudstjenester. Dette er ikke gjort, ut fra tanken om at dette ville være et hinder for at det stedege får komme til uttrykk, med den involvering og fleksibilitet som det også innebærer. Det vil kunne binde menighetene til én bestemt måte å feire for eksempel familiegudstjeneste på. Mange menigheter har allerede satt sitt eget preg på sine ulike hovedgudstjenester, og denne fleksibiliteten ønsker man å ivareta.

I det fremlagte forslaget finnes det derfor bare noen *eksempler* på typer eller grunnformer for hovedgudstjenester. De gudstjenesteledd som er obligatoriske i slike typer hovedgudstjeneste er omtalt i *Alminnelige bestemmelser*.

Til A, pkt. 4

Her gis det definisjoner av sentrale begreper i ordningen, bl. a. Lokal grunnordning, som utdypes nærmere i hovedpunkt C.

3 B: Endringer i bestemmelser for den enkelte hovedgudstjeneste

Til B pkt. 1:

Som i gjeldende ordning har *liturgen* ansvaret for å lede forberedelsen og gjennomføringen av hovedgudstjenesten i samsvar med sentralt vedtatt ordning og i samsvar med den forrettende prests ansvar for ord og sakrament i henhold til ordning for Vigsling til prestedtjeneste (jf. B pkt 1). Som i nåværende ordning skal dette skje i samråd med menighetsrådets vedtak i gitte spørsmål, men antallet og type vedtak er i denne ordningen så forskjellig fra nåværende ordning at de samles i et eget begrep: Lokal grunnordning.

Liturgen har som nå rett til å treffe beslutning i alle forhold der beslutningsmyndigheten ikke er lagt til andre enn liturgen (jf. Tjenesteordning for menighetsprester § 7).

Til B. pkt 3:

Menighetsrådet har ansvaret for å fatte de vedtak om hovedgudstjenesten som tilligger menighetsrådet i følge Lokal grunnordning. Det nye med dette er at vedtakene griper direkte inn både i utformingen av gudstjenestelivet generelt og i den enkelte gudstjeneste, se del 5.

I samsvar med Lokal grunnordning og gjeldende regelverk skal menighetens medlemmer aktivt involveres i hovedgudstjenestens utforming og gjennomføring. Denne bestemmelsen tilhører kjernen i reformen, se KR sak 54/03. Det betyr at en ønsker en liturgi hvor menigheten som helhet har en mer aktiv deltakelse i gudstjenesten i dialog med liturgen i form av ulike tilsvær og akklamasjoner, bønner, stillhet, lytting, sang og andre former for medvirkning. Dessuten får menighetsrådet en utvidet myndighet til å utforme hovedgudstjenesten gjennom å gjøre retningsgivende valg mellom ulike alternativer innenfor Ordning for hovedgudstjenesten. En slik medbestemmelse inviterer i seg selv til sterkere involvering.

Menigheten tenkes også som mer aktivt medvirkende ved at enkeltmedlemmer får ulike oppgaver som medaktører i gudstjenesten. Det innføres et nytt begrep, *medliturg*, som innbefatter alle andre aktører med særskilte oppgaver i gudstjenesten enn *liturgen*, ikke minst barn og unge. Menighetens medlemmer skal på denne måten få utvidet sine oppgaver, fra tekstlesning til å skulle lese samlingsbønnen, utforme og lede forbønnen og medvirke i deler av nattverdliturgien.

Til B pkt.4, 3. ledd:

Klokkeren, eller den som utfører klokkefunksjonen, kan med denne reformen få en klarere rolle i gudstjenesten. Det er foreslått at klokkeren skal ha et koordinerende ansvar for andre medliturger. Med reformen vil dette bli en viktig oppgave. Fra gammelt av har klokkefunksjonen vært en kommunalt lønnet stilling, men mange steder gjøres arbeidet på dugnad og lønnsmidlene brukes til annet arbeid.

Til B pkt. 6:

Menigheten står under

- første salme
- lesningen av evangelieteksten, medregnet hallelujavers
- trosbekjennelsen
- påminnelsen om de døde
- nattverdliturgien fra prefasjonsdialogen og frem til utdelingen begynner
- siste salme
- velsignelsen

Bakgrunnen for denne regelen er behovet for gjenkjennelighet. For å kjenne seg igjen i gudstjenesten i ulike menigheter, trenger man å vite når man skal stå og når man skal sitte. Kirkerådet mener derfor at det her trengs et sammenfallende regelverk. *Nasjonal gruppe for funksjonshemmede* har vært høringsinstans og blant annet stilt seg kritisk til forslaget ”om stadig reising i gudstjenesten”. Når personer omkring en sittende person står, er den sittende forhindret fra å se hva som skjer. I forslaget som nå legges fram, er dette problemet noe redusert, men det veiledende materialet bør legitimere at personer sitter når andre står.

Til B pkt. 7:

Den enkelte kirkes utforming er med på å gi mulighet for og å sette rammer for plassering av medvirkende under gudstjenesten. Liturg bør sitte godt synlig i koret eller i nærheten av alteret. Liturgen er på denne plassen når han/hun ikke har bestemte oppgaver.

Bakgrunnen for denne regel er tanken om at liturgi uttrykkes i *ord og handling*, og at liturgien har et handlingsspråk som det skal legges til rette for. Det er den liturgiske handlingen som skal ha fokus, derfor skal liturgen ikke oppholde seg ved alteret når andre utfører en handling et annet sted. Samtidig er det viktig å synliggjøre liturgens rolle som gudstjenestens leder.

Medliturger leser bibeltekster og bønner normalt fra lesepult, men bønner kan også bes fra lysglobe, knelende ved alteringen, ved alteret eller andre steder i kirken som egner seg. Plasseringen må velges ut fra kirkerommets utforming og gudstjenestens profil.

Preken holdes normalt fra prekestolen. I særskilte tilfeller fra lesepult eller annet sted i koret.

Til B pkt. 9:

Hovedgudstjenesten har følgende grunnstruktur og hoveddeler: **I. Samling, II. Ordet, III. Forbønn, IV. Nattverd og V. Sendelse.**

Til de enkelte hoveddeler av gudstjenesten vises til Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser. I det følgende kommenteres kun del III og del IV:

III. Forbønn

Gudstjenestens forbønn skal være lokalt forankret, og fortrinnsvis ledes av en medliturg. Lokalt utformede bønner skal utformes skriftlig og godkjennes av liturg.

Det nye her er at forbønnen skal være lokalt forankret og ledes av en medliturg. At forbønnen er lokalt forankret, betyr at temaer fra lokalmiljøet skal være med i forbønnen sammen med temaer fra nasjonalt og globalt plan. I ordningen finnes modeller for hvordan dette skal gjøres. Når forbønnen fortrinnsvis skal ledes av en medliturg, er intensjonen at mest mulig av forbønnen skal være utformet og utført av medliturger, at forbønnen preges av den lokale menighet og på den måten er med på å gi lokalmenigheten identitet og tyngde. Dette forhindrer ikke at liturgen også deltar i forbønnen, alt etter hva menighetsrådet har vedtatt i sin lokale grunnordning.

IV. Nattverd

Utdeling av nattverd kan skje enten ved knefall ved alterringen (felles eller kontinuerlig) eller stående i andre deler av kirkerommet. Stående nattverd i andre deler av kirkerommet kan gjennomføres på den måten at hver kommunikant tar med seg særkalk fram og mottar vinen i denne.

Intinksjon (dypping) innebærer derimot at en ikke mottar vinen i en særkalk, men dypper brødet (oblaten) i en felleskalk. Det foreslås at den restriktive bestemmelsen om bruk av intinksjon fra Liturgiske forsøkssaker videreføres slik at intinksjon kun benyttes ved særskilte anledninger, fortrinnsvis ved store alterganger.

I spørsmålet om å nekte en person regelmessig adgang til nattverden videreføres gjeldende bestemmelser.

Også når det gjelder barns deltakelse i nattverd videreføres gjeldende bestemmelser, vedtatt på Kirkemøtet i 1993, hvor det heter at ”barn som er døpt og har fått veiledning om nattverden, kan delta sammen med sine foreldre, faddere og andre som har medansvar for barnets kristne oppdragelse...”

I forbindelse med Trosopplæringsreformen har det vært satt spørsmålsteget ved bestemmelsen om at barnet på forhånd må ha fått veiledning om nattverden, fordi dette utelukker de minste barna og små barn blir da den eneste gruppen som det stilles betingelse til for å ha mottatt veiledning om nattverden, før de kan delta i denne. Det opprettholdes ved dette en annerledes bestemmelse ved adgangen til nattverden enn ved adgang til dåp. Det er reist både teologiske og pedagogiske motforestillinger mot å opprettholde en slik forståelse. Den gjeldende bestemmelsen er vanskelig å forvalte da den forutsetter at liturg kjenner til hvorvidt det enkelte barn som kommer til nattverd har fått veiledning. At barn (som voksne) skal få undervisning om nattverden er understreket i trosopplæringsplanen ”Gud gir – vi deler”. Det har utviklet seg en praksis i mange menigheter som kan gi grunn til en ny drøfting av dette spørsmålet. Kirkerådet bes derfor spesielt å drøfte om bestemmelsen om veiledning skal beholdes, eller om det i alm. bestemmelser skal hete: *Barn som er døpt kan delta*

ved nattverden sammen med sine foreldre, faddere eller andre som har medansvar for barnets kristne oppdragelse.

Til B pkt 10:

Regelverket for *prosesjoner* er i stor grad videreført, men endret på ett punkt: rekkefølgen av utgangsprosesjon skal være den samme som ved inngangsprosesjon. Det er gitt begrunnelse for dette i Alminnelige bestemmelser.

Til B pkt 11:

Bruk av dåpslys, som har vært en Liturgisk forsøkssak, er nå tatt inn i Alminnelige bestemmelser og i forslaget til dåpsliturgi.

3 C Bestemmelser for fastsetting av Lokal grunnordning.

Til 3 C pkt 1:

I Ordning for hovedgudstjenesten er et av hovedmålene at det lokale særpreget skal være med å bestemme gudstjenestelivets utforming. Menighetsrådet gis en utvidet myndighet i forhold til nåværende liturgi, og gjør vedtak – fastsetter lokal grunnordning - innenfor gitte rammer. Disse rammene sikrer at det læremessige grunnlaget opprettholdes, og at den ordinerte tjeneste ivaretar de oppgaver som tilligger denne.

Den lokale menigheten representerer nå som tidligere kirken både som en *lokal, nasjonal* og *global* størrelse.

Den lokale grunnordning fastsettes for en bestemt periode, fortrinnsvis 2- 4 år. Denne tidsrammen er satt, fordi det er lite tjenlig for en menighet å gjøre endringer i liturgisk ordning for ofte. I de første årene etter at Ordning for hovedgudstjenesten er innført, vil det være viktig å få gjort de mest nødvendige vedtak, for å kunne komme i gang med den nye gudstjenesteordningen. Fordi en har lite erfaring med å lage gudstjeneste på denne måten, vil det være tjenlig å kunne gjøre nye vedtak etter 2 år. Siden vil den lokale grunnordningen kunne følge menighetsrådets periode. Et nytt menighetsråd kan ha ønsker om å gjøre endringer for den periode man velges for.

Menighetsrådet kan oppnevne et gudstjenesteutvalg som forbereder og utarbeider vedtaksforslag. Sokneprest og kirkemusiker har sete i dette utvalget. Et gudstjenesteutvalg kan bidra til et viktig forberedende arbeid med lokal grunnordning. Det er et poeng at de valg som tas, er forankret i menighetens felles forståelse av det typiske for deres gudstjenesteliv. Her bør tradisjon og fornyelse balanseres.

Før Lokal grunnordning endelig fastsettes, skal menighetens øvrige prester, kateket, diakon og andre ansatte skal gis anledning til å uttale seg. Forslaget skal deretter forelegges *menighetsmøtet*. Menighetsrådets flertallsvedtak sendes biskopen til godkjenning. Uttalelser fra menighetsmøtet, og eventuelt fra menighetsrådets mindretall og/eller soknepresten kan følge saken.

Den vedtatte og godkjente lokale grunnordningen skal gjøres tilgjengelig for menigheten, og forstås som en bindende ordning. Menighetens hovedgudstjenester skal planlegges og utføres i samsvar med denne. Dette gjelder også for vikarer, prostiprester og lignende. Menighetsrådet bør utarbeide ordninger for hvordan den lokale grunnordningen kan gjelde også når gudstjenesten ikke ledes av menighetens faste prester.

Menighetsrådet vil i arbeidet med Lokal grunnordning gjøre vedtak om hvor mange og hvilke typer hovedgudstjenester de ønsker. Disse vedtakene vil gjøre det mulig å utarbeide faste rammer eller grunnformer for gudstjeneste, menighetens egne varianter. Dette vil lette det ukentlige gudstjenestearbeidet, og gjøre det lettere for menigheten å kjenne seg igjen og å gjenkjenne en type gudstjeneste fra en annen. Typene av hovedgudstjeneste kan lages ut fra ulike kriterier, for eksempel ut fra målgruppe. Valg av antall tekstlesninger, musikk, forbønnsuttrykk, nattverdfeiring bestemmes da ut fra den målgruppe man ønsker å nå. Hver grunnform av hovedgudstjeneste gis en benevnelse slik at det kan kommuniseres entydig om hva slags gudstjeneste det inviteres til.

Innenfor hver grunnform har menighetsrådet mulighet til å bestemme *hva som er fast og hva som er variabelt* i grunnformen(e). På denne måten kan menighetsrådet bestemme takten i innføringen av det nye materialet. Ved å fastsette noen få typer hovedgudstjeneste og gjøre de valgfrie elementene faste, vil en kunne sikre gjenkjennelighet. Er menigheten vant til ulike gudstjenesteuttrykk, kan det være naturlig å operere med flere typer hovedgudstjeneste, hver med sitt særpreg.

Det er presisert i bestemmelsene at ”Normalt skal det feires nattverd i hovedgudstjenesten”.

Menighetsrådet kan vedta å avstå fra å gjøre enkeltvedtak og overlate å treffe disse avgjørelsene til menighetens fast ansatte sokneprest og kirkemusiker, hver på sitt felt. På denne måten sikres at menighetsrådet får fullført sin vedtaksprosess.

Alminnelige bestemmelser inneholder en liste over spørsmål som tilhører menighetsrådets myndighetsområde. Det nye her er at menigheten kan bestemme dåpens plassering i gudstjenestens struktur. I Ordning for hovedgudstjeneste fremgår det at plasseringen av dåpen kan legges til etter glorie-leddet.

3 D. Endringer om avgjørelsesmyndighet

Til D pkt.1:

Den største endringen med hensyn til avgjørelsesmyndighet er menighetsrådets utvidede myndighet, slik den er nedfelt i bestemmelsene for Lokal grunnordning. Når menighetsrådet har vedtatt Lokal grunnordning, sendes den til biskopen for godkjenning.

Til D pkt.2:

Liturgen har som tidligere det overordnede ansvaret for forberedelse og gjennomføring av den enkelte gudstjeneste. Uenighet om forhold ved en enkelt gudstjeneste avgjøres av

liturgen innenfor rammen av Ordning for hovedgudstjenesten og den lokale grunnordning.

Liturgens oppgaver er regulert i Tjenesteordning for menighetsprester.

Liturg avgjør valg av alternativer for:

- inngangsort
- løftesord etter syndsbejennelse
- annen predikant enn liturgen selv
- prekenform
- nattverdbønn

Det vises til bestemmelsen om at de medliturger som er nattverdmedhjelpere må ha oppnådd religiøs myndighetsalder og være anbefalt av menighetsrådet. Anbefalingen sendes soknepresten, som er godkjenningmyndighet. Sokneprest utsteder en skriftlig godkjenning. Om sokneprest ikke vil godkjenne, kan menighetsrådet eventuelt anke til prostens.

Til D pkt 3:

Det er tatt inn en bestemmelse om at prest og kirkemusiker er gjensidig forpliktet til drøfting av spørsmål som griper inn i den andres ansvars - og fagområde. Felles planlegging av menighetens gudstjenester skal tillegges stor vekt. I tråd med gjeldende regelverk og praksis skal liturgen godkjenne alle tekster og andre innslag som skal brukes i gudstjenesten. Kirkemusiker skal godkjenne de musikalske uttrykk.

Kirkerådet kan gi nærmere presiseringer av Alminnelige bestemmelser.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Bestemmelsene medfører ikke ekstra utgifter utover de som reformens fornyelse av bøker gir, men gir ekstra arbeid lokalt til arbeid med utforming av lokal grunnordning og hos biskopene med godkjenning av disse ordninger.